

గాయత్రీ మంత్రార్థము

1. "తత్సవితుర్వరేణ్యం

భర్గో దేవస్య ధీమహి

ధియోయోనః ప్రచోదయాత్"

— పద విభాగము —

7 5 8
తత్ సవితుః వరేణ్యం ।

9 6 10
భర్గో దేవస్య ధీమహి ।

3 1 2 4
ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ।

— పదములకు అన్వయక్రమము —

1 2 3 4
యోనః సః ధియోనః ప్రచోదయాత్ ।

5 6 7
సవితుః దేవస్య తత్

8 9 10
వరేణ్యం భర్గో ధీమహి ।

ప్రతిపదార్థము (తీక)

1. యో = ఏ పరమాత్మ (ఏ తెలివి)

2. సః = మా యొక్క

3. ధియో = వివిధ బుద్ధి పుత్రులను

4. ప్రచోదయాత్ = ప్రకాశింపజేయుచున్నచో
(గుర్తించుచున్నచో)

5. సవితుః = సమస్త జగదుత్పాదకుడగు సూర్యుడగు
(జాగ్రత్స్వప్నములకు మూలకారణమగు
సుషుప్తియనెడి మహాయొక్క సాక్షిగా
సున్నచిదాదిత్యుడగు)

6. దేవస్య = స్వయం ప్రకాశమానుడైన జాగ్రత్స్వప్న
సుషుప్తి సాక్షియు, సమస్త దాహ్యప్రపంచ
సాక్షియునగు నా నిజాత్మచైతన్యముయొక్క

7. తత్ = ఆ పిండాండ బ్రహ్మాండావభాసకమగు
(దేహమునకు లోపల సుఖదుఃఖాదులను, బాహ్యపరి
సూర్యచంద్రాదులను గుర్తించెడి)

8. వరేణ్యం = సర్వోత్తమోత్తమగు

9. భర్గః = తెలివి రూపముగానున్న అబంధచైతన్యమును

10. ధీమహి = నా నిజాత్మ స్వరూపముగా ద్యానింతును
(అనుభవించును)

— సంగ్రహ తాత్పర్యము —

జాగ్రత్స్వప్నములలో నా వివిధ బుద్ధిపుత్రులను గుర్తించెడి తెలివియే నేను. ఆ తెలివియే సర్వబుద్ధిపుత్రలయాత్మక మహా మాయాస్వరూపమగు సుషుప్తి గూడ గుర్తించెడి తెలివి. అట్టి జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులకు సాక్షియగు తెలివియే సమస్త పిండాండ బ్రహ్మాండ సాక్షియగు పరమాత్మ చైతన్యము. అదియే నా నిజస్వరూపము. అనెడి గాయత్రీ మంత్రార్థానుభూతియే సమ్యగ్దర్శనము. అదియే బ్రహ్మాత్మ సాక్షాత్కారము.

— గాయత్రీమంత్రార్థము - తత్త్వమస్యాదిమహావాక్యార్థమే —

గాయత్రీ మంత్రార్థమే తత్త్వమస్యాది మహా వాక్యార్థము. అదెట్లనగా జాగ్రత్స్వప్న ప్రపంచకారణమగు సుషుప్తియే — మహాయోగ — తత్సాక్షి చైతన్యమే పరమాత్మ. అదియే "తత్త్వమసి" మహావాక్యములోని "తత్" పదలక్ష్యార్థము. ఇట్లే — జాగ్రత్స్వప్నములలోని వివిధ సాక్షికరాజస తామస బుద్ధిపుత్రులకు సాక్షిచైతన్యమే జీవాత్మ. ఇదియే "తత్త్వమసి" మహావాక్యములోని "త్వం" పదలక్ష్యార్థము. అట్లగుటచే సుషుప్త్యాత్మక కారణోపాదియు, జాగ్రత్స్వప్నాత్మక కారణోపాదియు భిన్నములైనను తదుపాయసాక్షియగు అబంధచైతన్యమునకు (తెలివికి) (మహిమతోపాదులలో నాకాశమణిన్నమై యున్నట్లు) భేదములేదు — కనుక — ఆ యేకంధ చైతన్యము (తెలివి) (జ్ఞానము) తాననే అనుభూతియే సమస్తోపనిషత్సారమగు బ్రహ్మాత్మసాక్షాత్కారము — గాయత్రీ మంత్రార్థమే. అదియే త్రైవర్యము క్రి.

— ఫలశ్రుతి —

“త్రిభ్య ఏవతువేదేభ్యః పాదః పాదమధూదుహత్”

మూడు వేదముల సారముగా మూడు పాదములుగా గాయత్రీ
మంత్రము పరమాత్మచే ప్రకాశితమైనది — వేదతర్యసారము
గాయత్రీ మంత్రమని తాత్పర్యము —

“గాయత్రీ మాత్రసారేణనతు దుర్బాహ్మణోభవేత్”

ఏంతటి మౌర కలికాలములో నెంతటి విపరీతధర్మవిప్లవములు
సంభవించినను గాయత్రీ మాత్రసారముచే దుర్బాహ్మ్యము
సంభవించదు — అట్లగుటచే

“నగాయత్యైః పరం మంత్రమ్.”

గాయత్రీ మహామంత్రముకంటే గొప్ప మంత్రము లేదు.

— ఓమ్ :-

శ్రీ సద్గురు శ్ఘరణమ్

గాయత్రీ మంత్రార్థ ప్రతిపాదక సాంప్రదాయిక శ్లోకార్థము

శ్లో॥ యోదేవస్సవితాస్మాకం

ధియో ధర్మాదిగోచరాః

ప్రేరయేత్తస్య యధర్గః

తద్వరేణ్యం ఉపాస్మహే ॥

— పద విభాగము —

3 1 2 4
యః : దేవః : సవితా : అస్మాకం :

5 6
ధియః : ధర్మాదిగోచరాః :

7 8 9 11
ప్రేరయేత్ తస్య : యత్ : ధర్గః :

12 10 13
తత్ : వరేణ్యం : ఉపాస్మహే ॥

— అన్వయ కర్మము —

1 2 3 4 5 6
దేవః : సవితా : యః : అస్మాకం : ధియః : ధర్మాదిగోచరాః :

7 8 9 10 11 12 13
ప్రేరయేత్ : తస్య : యత్ : వరేణ్యం : ధర్గః : తత్ : ఉపాస్మహే :

అశోకనగర్,

హైదరాబాదు

ది. 27-8-1981

— సౌతిపదార్థము (టీక) —

1. దేవః = స్వయంప్రకాశమాన చైతన్యస్వరూపుడై

2. సవితా = సుషుప్త్యాత్మకమహామానూయుక్తుడగుటచే,
జాగ్రత్స్వప్న ప్రపంచ సృష్టికర్తగా
యుండి

3. యః = ఏ యఖండ చైతన్యాత్ముడగు పరమాత్మ

4. అస్మాకం = మా యొక్క

5. ధియః = బుద్ధివృత్తులను

6. ధర్మాదిగోచరాః = పుణ్యపాపములను గుర్తించువాటినిగా

7. ప్రేరయేత్ = ప్రకాశింపజేయుచున్నాడో

8. తస్య = అట్టి — జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తి సాక్షియగు
పరమాత్మయొక్క

9. యత్ = ఏ

10. వరేణ్యం = శ్రేష్ఠమైన

11. ధర్గః = అఖండ చైతన్య జ్యోతిస్సుకలదో

12. తత్ = ఆ యఖండ చైతన్యమును
(నచ్చిదానంచాత్మక పరబ్రహ్మమును)

13. ఉపాస్మహే = ధ్యానింతుము
(ఆత్మస్వరూపముగా ననుభవించుము)

ఇట్లు

సర్వశ్రేయోభిలాషి, బ్రహ్మ విద్యాలంకార

మదిగొండ వెంకటరామశాస్త్రి